

Diarienummer: KN2024/02514

Klimat- och näringslivsdepartementet

Region Blekinges diarienummer 2025/00070

Remissvar; Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem

Region Blekinges uppdrag är att främja en hållbar utveckling i hela Blekinge. Våra ansvarsområden är hälso- och sjukvård, folkhälsa, regional tillväxt, infrastruktur, kollektivtrafik, samt kultur och bildning.

Klimat- och näringslivsdepartementet har efterfrågat synpunkter på betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89). Svar önskas senast den 11 april 2025. Begäran har klimat- och näringslivsdepartementet diarienummer KN2024/02514.

Region Blekinge har i egenskap av regionalt utvecklingsansvarig i Blekinge tagit del av betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem och detta är vårt svar.

Sammanfattande synpunkter

Region Blekinge är generellt positiv till förslagen i betänkandet. Den föreslagna ordningen med en övergång från ett prövningsbaserat till ett planeringsbaserat system med auktionsförfarande kan om det genomförs underlätta etableringen av nödvändig elproduktion på medellång sikt. Region Blekinge värderar det kommunala självbestämmandet högt och anser att det alternativa förslaget med ett krav på kommunal tillstyrkan ska finnas med i utpekandeprocessen.

Betänkandets förslag påverkar inte den negativa effekten av regeringens beslut att stoppa havsbaserad vindkraft mellan Öresund och Åland. Tvärtom förstärks effekten av förslaget, då de föreslagna havsplanerna anpassats efter beslutet, och därmed försämras förutsättningarna att påbörja ett arbete i ett planeringsbaserat system med att peka ut områden i elområde 4 och Blekinges närhet för utredning och auktion.

Region Blekinge har samverkat med den nationella kärnkraftsamordnaren sedan dess inrättande 2024. Vi ser gärna en motsvarande funktion för havsbaserad vindkraft. En nationell samordnare kan underlätta arbetet med införande av regelförenklingar, nödvändig samverkan för projekt i övergångsfasen samt vid etableringen av en auktionsmyndighet och de föreslagna samverkansforum som denna myndighet är tänkt att driva.

Region Blekinge ser positivt på

- att regioner och kommuner i auktionssystemet kommer att få en möjlig roll som samråds- eller samverkanspart i auktionsmyndighetens arbete med att förbereda utpekanden och utforma koncessioner för havsbaserad vindkraft
- föreslagna regelförenklingar kring sjöablarna,
- samlingen av prövningen till mark- och miljödomstolarna,
- att processen likriktas för territorialhavet och ekonomisk zon,

- den stegvisa hanteringen av miljöprövningen och minimerandet av dubbelarbete genom processen,
- möjligheten till snabbspår,
- att övergångslösningen fokuserar på att tillvarata nedlagda resurser och att möjliggöra utbyggnad på kort sikt.

Region Blekinge ser negativt på

- att utmaningarna kring försvarsintressets inverkan på tillståndsprövningen och åtgärder för att hantera det ges litet utrymme i betänkandet.
- att huvudförslaget inte innebär ett krav på kommunal tillstyrkan.

Kommunala och regionala planeringsanspråk

Utredningen resonerar om ett svagt kommunalt planeringsanspråk i havet och att de kommunala intressen som yttras görs utifrån en negativ inställning till kustnära vindkraft.

Region Blekinge vill uppmärksamma den gemensamma havsplan som Blekinges fyra kustkommuner gjort tillsammans och som använts frekvent som underlag för yttranden i flera skeden i det nationella havsplanarbetet. Planen pekar ut ett område i Hanöbukten som tidigare pekats ut som riksintresse för energiproduktion. Här finns ett engagemang från närmast berörda Sölvesborgs kommun för kustnära havsbaserad vindkraft. Det sätt som denna havsplan ignorerats utan samverkansdialog med kommuner och region i havsplaneringsprocessen pekar på en brist hos ansvariga myndigheter. En sådan brist får inte finnas vid en auktionsmyndighet.

Kommunal tillstyrkan

Region Blekinge ställer sig inte bakom förslaget i den föreslagna utformning där krav på kommunal tillstyrkan tas bort. Det kommunala självbestämmandet ska väga tungt och erfarenheterna av brister i myndigheters dialog och lyhördhet inför kommunala och regionala synpunkter, planer och yttranden i diverse pågående och historiska processer skapar en befogad osäkerhet kring att enbart förlita sig på samverkan, planeringsdialog och ömsesidig förståelse.

Region Blekinge förordar därför att den redovisade alternativa lösningen införs i en ny planeringsbaserad process. Den alternativa lösningen innebär att ett tillstyrkansmoment införs i auktionssystemet som förutsättning för regeringens utpekande.

Lönsamhetsanalys

I utredningens lönsamhetsanalys görs uppskattningen ”att det finns få eller inga områden där havsbaserad vindkraft under rådande marknadsförutsättningar går att exploatera på marknadens villkor.” Region Blekinge vill peka på att Blekinge Offshore både finns i det område på kartan som har godast förutsättningar till lönsamhet, och av bedömare pekas ut som ett av få projekt som har förutsättningar för lönsamhet utan subventioner. Givet gynnsamma bottenförhållanden, närhet till kusten och möjlig anslutning till stamnät och

regionnät i närområdet, givet placeringen i SE4 med dess högre elpriser och många anslutningar till grannländer är det svårt att finna bättre förutsättningar. Projektet har kommunal tillstyrkan från Sölvesborgs kommun men har hittills stoppats av regeringen med hänvisning till försvarsintresset.

Försvarsintressets påverkan

Region Blekinge har de senaste åren arbetat med samverkan kring samexistens mellan försvarsintresset och havsbaserad vindkraft. Som utredningen påtalar finns utmaningar men det saknas resonemang om försvarsmyndigheternas ansvar för den utmaningen. I våra dialoger är det tydligt att både Havs- och vattenmyndigheten och Energimyndigheten haft svåra utmaningar att få till den samverkan som krävs i deras respektive uppdrag. Regioner, kommuner, Länsstyrelser runt om i landet vittnar om samma utmaning. Vindkraftbranschen likaså. FOI, FMV, SMHI och försvarsindustrin bekräftar att Försvarsmakten inte arbetat aktivt med utveckling och innovation för lösningar för samexistens.

Försvarsmakten har inte aktivt och målmedvetet arbetat med de många förslag som FOI redovisar i *Möjligheter till samexistens mellan Försvarsmaktens verksamhet och utbyggd vindkraft* från 2022. En förändring kunde skönjas 2024, då dialoginitiativ och forskningsprojekt startades.

Nu och de kommande åren pågår investeringar i sensorkedja ny, där tiotals miljarder kronor investeras i bland annat fasta radarsystem. Ett sådant arbete hade kunnat samordnas med det omfattande havsplanearbete som pågått de senaste åren och i allmänhet synkroniserats med den nationella energipolitiken, där vindkraft både på land och till havs har en tydlig roll.

Utredningen lyfter svårigheter kopplat till säkerhetsskyddsklassad information, hemliga försvarsintressen och resonemang förs om möjligheten att genom uteslutningsmetodik dra slutsatser om hemliga intressen utifrån redovisning av öppna intressen och ställningstaganden. Det är en utmaning för samhällsplaneringen som försvåras av att det svenska förhållningssättet till hemliga försvarsintressen skiljer sig från andra länder. En genomlysning av vad som är hemligt underlättar kommande planeringsarbete, utpekanden och framtagande av koncessionsvillkor.

Exempelvis är fasta militära radarinstallationer hemliga i Sverige, trots att dessa är kända av Ryssland. Deras begränsade militära betydelse beskrivs i SOU 2018:7. I europeiska NATO-länder är sådan information öppen och sammanställningar av dem, med radartyp, placering på kartor med mera hittas med en internetsökning. Att göra en sådan sammanställning i Sverige är straffbart. Vi har sedan tio år ett unikt starkt skydd av geografisk information som begränsar rätten till sjömätning och spridning av en sammanställning av geografisk information. Dialog med forskare och sjömätningsexperten från statliga myndigheter ger det svenska skyddet omdömen som opragmatiskt och överdrivet. Det finns exempel från andra länder där lagstiftningen i stället syftar till att all sjömätningsdata laddas upp och tillgängliggörs på öppna databaser, såsom i USA. Utredningen beskriver även det svenska försvarets unika inställning

till hinderbelysning på vindkraft, som skiljer sig från NATO-grannländer och de internationella ICAO-riktlinjerna.

Utredningen saknar utvecklade resonemang kring hur det svenska förhållningssättet kan påverka ett planeringsbaserat system och tillståndsprövning. Ett sådant resonemang hade varit nödvändigt för att besvara uppdragets första del; att analysera hur regelverket för användning av havsområden vid etablering av vindkraft kan förbättras och hur tillståndsprövningen av vindkraft i Sveriges ekonomiska zon kan bli mer effektiv och tydlig.

Region Blekinge ser positivt på utredningens förslag att auktionsmyndigheten bör *ges ett uppdrag att skapa ett forum för samverkan i frågor som rör havsbaserad vindkraft och försvars- och säkerhetsfrågor. Inom ett sådant forum, bör det kunna skapas förutsättningar för en strukturerad gemensam kunskaps- och metodutveckling kring de beskrivna frågorna.* I sammanhanget är det dock nödvändigt att Försvarsmakten får ett tydligt uppdrag kopplat till sin medverkan i ett sådant forum.

Mona Glans
Regional utvecklingsdirektör
Region Blekinge

Detta remissvar har sammanställts av
Robert Hedman
Energistrateg
Avdelningen för hållbar samhällsplanering
Region Blekinge